

ತ್ಯಾಗ ಹಾಗೂ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರ ಸಂದೇಶ

ಡಾ. ಆರ್. ಬಾಲಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ನಾಡಿನ ಜನತೆಗೆ ನೀಡಿದ 'ಸೇವೆ - ತ್ಯಾಗ'ಗಳ ಸಂದೇಶವು ಭಾರತದ ಇಂದಿನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಅವಶ್ಯಕ? ಸ್ವಾರ್ಥದ ಪರಿಧಿಯಿಂದ ಹೊರಬಂದು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ನಿಲುವಿನಿಂದ ಸೇವೆಯ ಪ್ರತವನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದೇ ಇಂದಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ. ಈ ಅಂಶವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಅನುಭವದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರುವ ಲೇಖಕರು ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದ ಯೂತ್ ಮೂವ್‌ಮೆಂಟ್‌ನ ಸಂಸ್ಥಾಪಕರು ಹಾಗೂ ವಿವೇಕಾನಂದ ಪೀಠ, ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಪೂರ್ವ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು.

ಬಾರತ ಬಹಳ ವೈವಿಧ್ಯ-ವೈಪರೀತ್ಯಗಳಿರುವ ದೇಶ. ಅಗಾಧ ಸಂಪತ್ತು ಒಂದೆಡೆ ಇದ್ದರೆ, ಒಪ್ಪತ್ತು ಊಟಕ್ಕೂ ಕಷ್ಟಪಡುವವರು ನಮ್ಮ ನಡುವೆಯೇ ಇದ್ದಾರೆ. ದೂರಸಂಪರ್ಕ, ಮಾಹಿತಿ-ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಬಾಹ್ಯಾಕಾಶ ಮುಂತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಾಧನೆ ಹೆಮ್ಮೆಪಡುವಂಥದಾಗಿದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಶೇ.೩೦ರಷ್ಟು ಜನರು ಶೌಚದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಕೇವಲ ಶೇ.೪೦ರಷ್ಟು ಜನರು ಶುದ್ಧ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿನ ಸೌಲಭ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆಂಬ ಸಂಗತಿ ನೋವುಂಟುಮಾಡದಿರದು. ಇವತ್ತಿಗೂ ಶೇ. ೪೨ರಷ್ಟು ಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಗಳ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ಹೊಲ-ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರಾಂಶ ಸಂಬಂಧಿತ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿರುವ ನಾವು ನಮ್ಮದೇ ದೇಶದ ಬಡತನವನ್ನು ನಿವಾರಿಸಲು ಹೇಗಾಗುತ್ತಿದ್ದೇವೆ.

ಕ್ರೀಡೆ, ಸಂಗೀತ-ಸಾಹಿತ್ಯ, ತಾಂತ್ರಿಕತೆ, ಹಣಗಳಿಕೆ - ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯುವಸಾಧಕರಿದ್ದರೂ, ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ವಲಯದಲ್ಲಿ ನಾಯಕತ್ವದ ಕೊರತೆ ಎದ್ದುಕಾಣುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಜಟಿಲ ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ-ರಾಜಕೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕುವುದು ಸವಾಲೇ ಸರಿ. ಈ ಸವಾಲನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿನಿಲ್ಲಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಸ ದೃಷ್ಟಿಕೋನ, ಚೈತನ್ಯ, ದೂರದರ್ಶಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರಯತ್ನಗಳ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ. ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ ಜನರಲ್ಲಿದ್ದಾರೆಯೇ? ಅವರನ್ನು ಪ್ರೇರೇಪಿಸಬಲ್ಲ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ?

ದೇಶದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡಿರುವಂತಹ ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ನಿವಾರಣೆಗೆ ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಅಹರ್ನಿಶಿ ದುಡಿಯುವಂತಹ ಸದೃಢ ಮನಸ್ಸಿನ ಉತ್ಸಾಹಿ ಯುವಕರು ಇಂದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಬೇಕಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವರಿಗೆ ಮಾದರಿಯಾಗಬಲ್ಲ, ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಬದ್ಧವಾಗಿರುವ, ಆದರೆ ವಾಸ್ತವಿಕತೆಗೆ ಹತ್ತಿರವಾಗಿರುವ ಆದರ್ಶಪ್ರಾಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ತುಂಬಾ ಇದೆ. ಈ ಕೊರತೆಯನ್ನು 'ಸೇವೆ' ಮತ್ತು 'ತ್ಯಾಗ'ದ ಪ್ರವಾದಿಯಾಗಿರುವ ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತಾರು ತುಂಬಲು ಸಾಧ್ಯ?

ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು "ಅನಾಥ ಮಗುವಿಗೆ ತುತ್ತು ಅನ್ನವನ್ನೂ ಕೊಡದ ಮತ್ತು ವಿಧವೆಯ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರೆಸದ ದೇವರು ಅಥವಾ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು ಸಾರಿದ್ದರು. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, "ಪೂರ್ತಿ ಹಸಿದುಕೊಂಡಿರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅರೆಹೊಟ್ಟೆ ಊಟವೇ ಮೇಲು" ಎಂದು ನುಡಿದಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿಯ ಕಟುಾಕ್ತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಡೆಗೆ ಅವರಲ್ಲಿರುವ ಅಪರಿಮಿತ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಧರ್ಮದಡೆಗೆ ಇರುವ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತವೆ. ಅವರೊಬ್ಬ ಸಮಾಜವಾದಿ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ. ಬಡವ-ಬಲ್ಲಿದರ ನಡುವೆ ಇರುವ ಕಂದಕವನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬ ವಾದವನ್ನು ಒಪ್ಪಲು ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಯಾರಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಾರತಕ್ಕೂ ಇಂದಿನ ಭಾರತಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚೇನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಇವತ್ತಿಗೆ ದೇಶದ ಶೇ.೮೫ರಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತು ಮೇಲ್ವಂಕ್ತಿಯ ಶೇ. ೨೦ರಷ್ಟು ಜನರ ಕೈಲ್ಲಿದೆ, ಕೆಳಸ್ತರದ ಶೇ. ೨೦ರಷ್ಟು ಜನ ಕೇವಲ ಶೇ.೧.೫ ರಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತಿನ ಒಡೆಯರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಸರ್ಕಾರ ಅಥವಾ ಸಮಾಜ ಏನು ಮಾಡಬಹುದು? ದಾನವೊಂದೇ ದಾರಿಯೇ ಅಥವಾ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ತರಲು ಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಆವಿಷ್ಕರಿಸಬೇಕೇ?

ದೀನ-ದುರ್ಬಲರನ್ನು ಸಬಲೀಕರಿಸುವ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಗುರಿಯನ್ನು ತಾವೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗ ಎಂದು ಸ್ವಾಮಿ ವಿವೇಕಾನಂದರು ಬಲವಾಗಿ ನಂಬಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಆತ್ಮಗೌರವಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆ ಆಗದಂತೆ, ತಮ್ಮ ಏಳ್ಮೆಯನ್ನು ತಾವೇ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪೂರಕ ಪರಿಸರವೊಂದನ್ನು ಬಡವರಿಗಾಗಿ ಉಳ್ಳವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಬಯಸಿದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮತೋಲನದ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಚಿಂತಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿರುವುದೇ ದೇಶದ ಅವನತಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ ಎಂದು ನಂಬಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಊಟ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ರಕ್ಷಣೆ ಸಿಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರು. “ದೇಶದ ಪುನರುತ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೋಸ್ಕರ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕು” ಎಂದು ಕರೆಕೊಟ್ಟರು. ಸಮಾನತೆಯೆಂಬುದು ಉಳ್ಳವರನ್ನು ಕೆಳಗೆಳೆಯುವುದರಿಂದಲ್ಲ, ಬಡವರನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುವುದರಿಂದ ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಕೇವಲ ದಾನ-ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟು ಬೀಳುವುದೆಂದೂ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕೆ ಅದು ಸುಸ್ಥಿರ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲವೆಂದೂ ಅವರು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಡವರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ದೂರದರ್ಶಿತ್ವವನ್ನು ಮರೆದರು. ಸ್ವಾಮೀಜಿ ಹೇಳಿರುವ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಮತ್ತು ಅಹಿಂಸಾತ್ಮಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಪಥದಿಂದ, ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಜನರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ನಕಾರಾತ್ಮಕ ಭಾವನೆ ಉದ್ಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಇವತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯಂತೆ ಯೋಚಿಸುವ ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ನಾಯಕರು-ಚಿಂತಕರು ಬೇಕಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಕೈಯಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಜಟಿಲತೆ ಮತ್ತು ಕ್ಲಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ, ಎಲ್ಲಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು, ಯಾವುದರ ಮೇಲೆ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಯಾರು ಮುಂದಾಳತ್ವ ವಹಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಉದ್ಭವಿಸದಿರದು. ಶೇ. ೮೦ರಷ್ಟು ಭಾರತೀಯರು ೪೦ ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ಕೆಳಗಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಗಮನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ಯುವಕರೇ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಎಂಬುದು ವಿದಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವತ್ತಿನ ಯುವಜನತೆ ಅತ್ಯಂತ ಫಲಿತಾಂಶ-ಆಧಾರಿತರಾಗಿದ್ದು, ತಾವು ಮಾಡುವ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕೆಲಸದ ಕಾರಣ-ಹಿನ್ನೆಲೆ-ಉಪಯೋಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಬಯಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂಥವರಿಗೆ ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಬಳಿ ಸರಳ ಸೂತ್ರವೊಂದಿತ್ತು. ಯಾರೇ ಆದರೂ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಮೂರು ಹಂತದ ಸೇವೆಗಳನ್ನು ಅವರು ಸರಳವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯದು **ದೈಹಿಕ ಸೇವೆ** - ಮನುಷ್ಯನ ದೇಹದ ಬಗ್ಗೆ ಕಾಳಜಿ ವಹಿಸಿ, ದೈಹಿಕ ನೋವು-ನರಳಾಟಗಳನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವಂತಹ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಆಸ್ಪತ್ರೆ, ಅನಾಥಾಲಯ, ವೃದ್ಧಾಶ್ರಮ, ಆದಾಯ ಗಳಿಕೆ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು - ಇವೆಲ್ಲಾ ಈ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಮುಂದಿನ ಹಂತ **ಚೌದ್ವಿಕ ಸೇವೆ**. ಶಾಲಾ-ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದು, ಜಾಗೃತಿ-ಸಬಲೀಕರಣ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಇತ್ಯಾದಿ

ಇದರ ಅಡಿ ಬರುತ್ತವೆ. ಮುಂದಿನ ಉನ್ನತ ಹಂತ **ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸೇವೆ**. ಇಂತಹ ಸೇವಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಎದುರಾಗಬಹುದಾದ ಅಡೆತಡೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಕೆ ನೀಡುವುದನ್ನು ವಿವೇಕಾನಂದರು ಮರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಮನುಷ್ಯನ ‘ಅಹಂ’ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ತಂದೊಡ್ಡಬಲ್ಲ ಅದರ ವಿಶೇಷ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರು. ನಾವು ಇರುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಮಗೆ ನಾವೇ ಕೊಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದರ ಅಪಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು. ‘ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ನಿಂತು ಬಡವರತ್ತ ಪುಡಿಗಾಸು ಬಿಸಾಡಬಾರದು’ ಎಂಬ ಅವರ ಉಕ್ತಿ ಜನಜನಿತವಾದದ್ದು. ಯುವಕರು ಸೇವಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮಾಜದ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ವಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ವಿಕಾಸ ಹಾಗೂ ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಅಂತಿಮ ಹಂತ ತಲುಪಲು ಸಮಾಜಸೇವೆ ಒಂದು ಮಾರ್ಗ ಎಂದು ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ‘ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೇವೆ ಮಾಡಿ’ ಎಂಬ ಸಲಹೆಯಿತ್ತರು. ಸರಳ-ಸುಂದರವಾದ ಈ ಒಂದೇ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ತತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಅವರ ಈ ಆದರ್ಶ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಕೈಗೆಟುಕುವಂಥದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಸೆಳೆಯುವಂಥದ್ದು ಮತ್ತು ಸೇವಾಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವಂಥದ್ದು ಕೂಡ ಆಗಿದೆ. ಇವೆಲ್ಲದರ ಜೊತೆಗೆ, ಸೇವೆ ಮಾಡುವವರು ‘ಅಹಂಭಾವ’ ಮತ್ತು ‘ಹೆಸರು ಗಳಿಸುವ ತವಕ’ ಮತ್ತು ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗಬಹುದಾದ ಅನಾಹುತಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕೂಡ ಸ್ವಾಮೀಜಿ ತಿಳಿಸಿದರು.

ಸ್ವಾಮೀಜಿಯ ಸಂದೇಶದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಮಹತ್ವ

ದೇಶದ ಯುವಜನತೆಯನ್ನು ಉತ್ಸಾಹಿಸಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸುವುದೇ ಸೇವೆಗೆ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೋದ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಅತಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾದ ಮಾರ್ಗ ಎಂದು ವಿವೇಕಾನಂದರು ಅರಿತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕವಾದ ಮತ್ತು ಮನಮುಟ್ಟುವಂತಹ ವೇದಿಕೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯುವಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿವೇಕಾನಂದರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ‘ಕಾದಾಗ ಕಬ್ಬಿಣವನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಬೇಕು’ ಎಂಬ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ ಅಪ್ಪಕ್ಕೆ ಯುವ ಮನಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತಹ ಸರಳ-ಸುಂದರ-ಪ್ರೇರಣಾದಾಯಕ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು; ತಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರನಿರ್ಮಾಣದಡೆಗೆ ಕೇಂದ್ರೀಕರಿಸುವಂತೆ ಕರೆಕೊಟ್ಟರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೂರು ‘H’ ಸೂತ್ರ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದದ್ದು.

ಮೊದಲನೆಯ ‘H’ Heart (ಹೃದಯಕ್ಕೆ) ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಿದ್ದು, ದೀನದುರ್ಬಲರಿಗೆ, ನಿರ್ಗತಿಕರಿಗೆ, ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದವರಿಗೆ ಮಿಡಿಯುವಂತಹ ಹೃದಯ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ವಿವೇಕಾನಂದರು ಆಗ್ರಹಿಸಿದರು. ನಾವು ಬಸವಳಿದು, ಹೃದಯ ನಿಂತುಹೋಗುವವರೆಗೆ ನಮ್ಮ ಅಭಾಗ್ಯ ಬಂಧುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು ಎಂದರು. ಈ ರೀತಿ ತೀವ್ರತರವಾದ ಯೋಚನೆ ಬಂದಾಗಲೇ ನಾವು ದೈನಂದಿನ ಬದುಕಿನ ಜಂಜಾಟದಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು, ಇತರರಿಗೆ ಏನಾದರೂ